

٠١٤٢٠٢٠٤٧٥

تقرير صحفي عن مسرح الحكواتي

بعنوان: "قصة قصاصة من جريدة بالعبرية، تحتوي على تقرير صحفي
الرقابة على الحكواتي"، يتحدث عن مسرح الحكواتي.

מחכים להררי

סיפורי הצנזורה של חכונותי

בצעם עם מי להתעסק. אין ועדה, אין שם, ואף אחד, אף פעם אינו בבית, כשאתה מטלפן. ההיסטוריה שלנו איתם היא קצרה ופשוטה. המחזה הראשון קיבל אישור בעל פה, אישור שהיה חסר תועלת לחלוטין. המחזה השני, "מחגיגות מחגיגות", קיבל אישור בכתב. מהמחזות השלישי והרביעי התעלמו לחלוטין, כמעט שנתיים אחרי שהגשנו את הבקשה. האישור בכתב ל"מחגיגות מחגיגות" היה בדרך הפתעה גדולה. אבל הוא לא פתר לנו בעיות משום שלכל מקום שאליו הלכנו בגדה המערבית, דרשה חזרה המקומית של הממשל הצבאי אישור מקומי. בניצן הם פשוט "ביקשו מאיתנו" לא להציג עכשיו, משום שכרגע "זה לא מתאים, ושנחזור אחרי חודש". האחראי לגינה, שבה היינו אמורים להציג, שינה בעקבות זאת את דעתו ואנחנו נאלצנו לקבוע לוח זמנים חדש להצגה, שהועלתה בחצר בית הספר שבמחנה הפליטים. צללי חאקיריות נראו מעבר לגדר במהלך ההצגה.

ביחס לשתי ההצגות הבאות — "1001 הלילות של זורק האבנים" ו"עלי הגלילי" — המשחק נמשך זמן רב מאד. עוד כשהיינו בצרפת ועברנו על "1001 הלילות", כתבנו את הטקסט ושלחנו אותו לבית אל, למפקדה הראשית של הגדה. כשלושה חודשים אחר כך, כששבנו לירושלים, עדיין לא קיבלנו מהם תשובה. ניסינו לטלפן למשרדו ולביתו של שלום הררי, שאמור היה להיות אחראי לשאלה זו אבל זו היתה מעין בריחה. אף פעם הוא לא היה. פעם ניסה אחד מאיתנו איזה טריק. הוא טלפן כחבר מהעבר והצליח לדווח אותו. הררי הבטיח לבדוק את העניין ושנטלפן אליו בשבוע הבא. מאז לא היתה שום תשובה. עורכי הדין שלנו שלחו לו מכתב עם קלטת וידאו של ההצגה. הרבר האחרון שאותו שמענו מהם היה שהם לא הבינו את הווידאו והם רצו לראות את ההצגה. אנחנו החלטנו שלא נציג במיוחד בשביל הממשל הצבאי. מ"עלי הגלילי" הם פשוט התעלמו. העניין הוא בכך שהם זכו בקיין הזה. שני המחזות הללו לא הוצגו משך זמן רב בגדה המערבית. אילו קיבלנו תשובה שלילית למחזות שהגשנו, היינו יכולים להיאבק נגד זה איכשהו. בינתיים, העובדה נותרת בעינה שאנחנו יכולים להציג בערבית לפני ישראלים

נוסעת, המסיירת ברחבי הארץ, כשהדבר מתאפשר. כשכלי הרכב שלנו מגיעים לכפר, או עיירה, או עיר, בדרך כלל המשטרה במקום עוצרת ל"ביקור". זה כשלעצמו מפתח חלק מהאנשים ומרפה את ידי ההופעה. אם אין זו המשטרה, מגיע משהו אחר. שתי דוגמאות: שכרנו אולם קולנוע בלוד להצגת יום ששי בערב. כיוון שההצגה היא בערבית, אמור היה קהלנו להיות ערבי, ברובו. די מוזר, אבל נקראנו למשרד הדתות ושם טענו נגדנו כי אנחנו מחללים את השבת ופוגעים ביחסי יהודים-ערבים בלוד. אחרי עמידה על המקום עם בעל האולם, הורשינו להציג. אין צורך לומר, למחרת התלונן נגדנו משרד הדתות בעיתונים. הדוגמא השנייה קשורה באותו מחזה עצמו. היינו אמורים להציג שתי הצגות בכפר כנא שליד נצרת ביולי 1983. היה לנו אישור ממנהל בית הספר להשתמש בחצר ביה"ס. (מאחר שאין אולמות, אנחנו בדרך כלל מופיעים בחצר ובדרך כלל בחצרות בתי ספר). ביום הגיענו לכפר, מנהל בית הספר מקבל "איום" קצר ממשרד החינוך. הם "מייצעים לו ברצינות" לבטל את ההצגות. כמו מחלקת חילים ישבנו ליד בניין המועצה המקומית והתחלנו לטלפן לעורכי דין ולשרים. החוק אומר שההחלטה היא בידי מנהל בית הספר. גם השר אומר אותו דבר אבל מסרב לומר זאת ישירות למנהל המבקש לשמוע את המידע הזה ממנו. הטלפון עובר יריים, אבל המסר הוא אחד: "ההחלטה היא בידי המנהל והוא אחראי לגמרי, אם זה לא מוצא חן בעינינו." אי אפשר להתגבר על הפחד כשמדובר בהפסד כסף או מישור. לכפר כנא לא הגיע, עד אז, אף פעם תיאטרון ולמרבית הצער ההצגה הראשונה בוטלה. בבוקר היום השני ריקלמנו את כל המחזה למנהל בית הספר ולראש המועצה המקומית. בסופו של דבר, שכנענו אותם להתיר לנו להציג לפני 1000 האנשים שחיכו לנו. תקריות מעין אלה הן אירוע יומימי בעבודתנו. הבעיה היא שלפעמים אנחנו מנצחים ולפעמים הם מנצחים ואז הצגות מתבטלות.

הקטגוריה השנייה של הצנזורה היא זו התקפה לגבינו בגדה המערבית. במקרה זה יש לנו עסק עם הממשל הצבאי. הבעיה העיקרית היא שאין

כדי להציג בישראל או בשטחים הכבושים, צריך אישור. סיפורנו הוא סיפור של מאבק מתמשך להשגת האישורים הדרושים כדי לבצע את עבודתנו. חשוב לציין כי ישנן שתי קטגוריות של צנזורה. הראשונה — תקפה לישראל וביירושלים הערבית, שסופחה לישראל אחרי מלחמת 67. זו נמצאת בתחום סמכותה של ה"מועצה לביקורת סרטים ומחזות". יש להגיש לה טקסט והיא מעניקה אישור. הקטגוריה השנייה תקפה בשטחים הכבושים, הגדה המערבית ורצועת עזה, שם עליך לפנות אל הממשל הצבאי. הבעיה העיקרית היא היעדרו של כל גוף ספציפי, שאיתו אתה בא במגע — אין שמות ואף אחד אף פעם איננו בבית, כשאתה מטלפן.

תולדות יחסינו עם "המועצה לביקורת סרטים ומחזות" הם כדלהלן: המחזה הראשון של "אל חכונותי" — "בשם האב, האם והבן" — קיבל אישור, שהתבסס על תקציר אנגלי של המחזה. המחזה השני — "מחגיגות מחגיגות" — גם הוא קיבל אישור שהתבסס על תקציר אנגלי. בינואר '81, שתיים לפני ההצגה עצמה, הופיעה המשטרה עם צו, שהישעה את האישור אותו קיבלנו. עורך הדין שלנו ומנהל הלהקה הופיעו שוב לפני הוועדה כדי לדון ב-14 נקודות שחבריה ליקטו. הוועדה טענה עכשיו, שסטינו מהטקסט אותו הראינו לה וכי חברה לא ידעו שההצגה בערבית. הם גם לא ידעו, כך טענו, שאנחנו נסחוב עם ההצגה בערים ובכפרים. אחרי שעברנו על כל הנקודות קיבלנו אישור חדש בשני תנאים: 1. שכלל לא נסטה מהטקסט (הגשנו מחדש טקסט בערבית ובעברית) 2. שנודיע להם על כל פעם ועל כל מקום שניסע להציג בו. הסכמנו לתנאים ובסתיו יצאנו לסיבוב הופעות. כתוצאה מהאיסור הזמני הפסדנו כמה וכמה הצגות והרבה מאד כסף. המחזות השלישי והרביעי "1001 הלילות של זורק האבנים" ו"עלי הגלילי" קיבלו שניהם אישורים, שהתבססו על טקסטים בערבית ובעברית. לידעת כולם, אנחנו כותבים טקסטים במיוחד בשביל הצנזורה, משום ש"אל חכונותי" אינו עובר מטקסטים כתובים. מכל מקום, כאן לא הסתיימו הבעיות שלנו בקטגוריה הזאת. "אל חכונותי" היא להקה

"היוצא מן הכלל והכלל" מאת בריטולט ברכט, תיאטרון "חכזואתי", ירושלים (מזרח) 1986

בכית"אל הגיעו להצגה בתיאטרון שלנו בירושלים. שבוע אחר כך, קיבלנו סוף סוף אישור בכתב להציג את "עלי הגלילי" בגדה המערבית. שבועיים לאחר מכן שודר כל הסיפור בטלוויזיה הצרפתית!

כל המידע הזה הוא מדויק ומבוסס על חוויותיו של תיאטרון "אל חכזואתי" בירושלים. אלמלא הכרנו היטב את החוק היו יכולים להפחיד אותנו או להטריד אותנו עד כדי הפסקת עבודתנו. כך היה ביחס לקבוצות אחרות שפעלו גם הן בשטח התיאטרון, האמנות, השירה, המחול ופעילויות חברתיות פשוטות.

"אל חכזואתי"

למקרה שירצו לבוא ולראות. הם לא רצו. סוף השבוע של ההצגה הגיע וכמוהו הגיעה הטלוויזיה הצרפתית. עם מצלמותיה הפועלות הגענו ליריחו. הממשל הצבאי במקום קרא לנו כדי להזהירנו. לא הורשינו להציג. כשהיא חמושה בשני עורכי דין, המשיכה מחצית הלהקה במאבק המשפטי עם השלטונות, בעוד המחצית השנייה המשיכה לבנות את הבמה. והמצלמות המשיכו לצלם. בשעה 11 הציגו עדיין עורכי הדין את התיעוד לכל הפעמים שבהן התעלמו מבקשתנו. בסופו של דבר טילפנו ואמרנו לנו כי הותר לנו להציג ביריחו וכי הוועדה תבוא לראות הצגה בירושלים, באולם שלנו. ההצגה ביריחו נמשכה ללא בעיות, להוציא ביקור קצר של הממשל הצבאי שהזהיר אותנו מהסתה. הם לא פירטו. בשבוע לאחר מכן, שמונה קצינים מהממשל הצבאי

בתל אביב, אבל לא לפני הקהל שלנו בגדה המערבית. אנחנו יכולים להציג בתיאטראות "ממש" ולא בחצרות בתי הספר בכפרים.

בנוכחם שעבר התעניינה הטלוויזיה הצרפתית (הערוץ הראשון, טי-אף-1) אם תוכל לעשות כתבה על "אל חכזואתי" במהלך הופעה באחד הכפרים. כיוון שכבר הצגנו את ההצגה באזורים "מותרים" החלטנו להעלות הצגה ביריחו. לא היה לנו אישור מהממשל הצבאי, אבל נמאס לנו לחכות. עורך הדין שלנו דיווח לאנשים ההכרחיים על תכניתנו וביקש מהם פעם נוספת לעבור על טופס הבקשה שהוגש שנה לפני כן, לצורך האישור המבוקש. המשכנו להתארגן לקראת המופע. התעלמו מאיתנו שוב ועורך הדין שלח מכתב עם כל התאריכים שבהם מוצגת ההצגה באולם שלנו,

"חכזואתי" בתל אביב:
סצנה מתוך "סיפורי של כפר שמא",
במפגש יוצרים, יהודים וערבים,
בנובמבר 1987